

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 4 februari 1890, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande i anledning af väckta motioner om upphäfvande af 8 kap. 2 § 5 mom. rättegångsbalken m. m.

Till lagutskottet hafva af vederbörande kammare hänvisats dels en inom Första Kammaren af herr *Claëson* afgifven motion, n:o 24, dels ock en inom Andra Kammaren af herr *O. Ahlström* afgifven motion, n:o 88, i hvilka motioner föreslås upphäfvande af 8 kap. 2 § 5 mom. rättegångsbalken. Herr *Ahlström*, som utförligast motiverat sin framställning, anför följande:

»8 kap. 2 § rättegångsbalken af 1734 års lag är i nedan intagna del af följande lydelse: 'I synnerhet ege hofrätten att döma öfver dessa mål: 1. — — — 5. Grof försmädelse mot Gud, och hans heliga namn, när underrätt först derom ransakat. 6.' — — —

25 kap. 5 § samma balk åter i sin ursprungliga lydelse innehåller, efter att först hafva bestämt att brottmål i allmänhet skola från underrätterna fullföljas hos hofrätt genom besvär, följande stadgande: 'Hvad underrätt dömt i grofvare brott, som till dess domstol höra, må ej i fullbordan gå; utan sände sin ransakning och dom genast in till hofrätten, att der först vidare pröfvas och skärskådas, såsom: då någon gifves skuld för det, som å lif eller ära går: försmädelse mot Gud, ehvad den af uppsåt eller obetänksamhet skett' etc.»

Redan mellan dessa båda paragrafer af 1734 års lag förefans sålunda
Bih. till Riksd. Prot. 1890. 7 Saml. 2 Häft.

skiljaktighet, i det den ena stadgar att hofrätt skall i första hand döma om grof försmädelse mot Gud och hans heliga namn, sedan underrätt derom ransakat, medan deremot den andra stadgade, att underrätt skulle döma öfver, bland andra såsom 'grofvare' brott deri uppräknade, försmädelse mot Gud, ehvad den af uppsåt eller obetänksamhet skett, men derefter underställa sin dom hofrättens pröfning.

Man har velat förklara denna skiljaktighet så, att hofrätt skulle i första hand döma om gudsförsmädelse endast då den var af *grof* beskaffenhet, men denna förklaring kan ej vara riktig, ty försmädelse mot Gud, *af uppsåt*, hvarom enligt 25 kap. 5 § rättegångsbalken underrätt skulle både ransaka och döma, måtte väl hafva betraktats såsom grof, eftersom uppsåtligt lastande och smädande af Gud var enligt missgerningsbalkens 1 kap. 1 § belagdt med dödsstraff. Och icke heller torde den påpekade skiljaktigheten mellan de båda citerade lagrummen kunna anses häfd genom den föreskrift, som meddelades i kongl. kungörelsen den 24 januari 1781, att forum för religionsprocesser blefve allt framgent, utan förändring, Kongl. Maj:ts och rikets hofrätter.

Emellertid blef, på samma gång som genom den nya strafflagen den 16 febr. 1864, i dess 7 kap 1 §, ansvaret för hädelse mot Gud mildrades till straffarbete i högst två år eller, om den af obetänksamhet eller lättsinnighet skett, till fängelse i högst sex månader, eller böter, rättegångsbalkens 25 kap. 5 § genom kongl. förordning af nyssnämnde dag ändrad derhän, att underrätts dom skall underställas hofrättens pröfning endast när någon blifvit tilltalad för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, eller dömd till straffarbete på lifstid eller till förlust af medborgerligt förtroende för alltid.

Efter det dessa lagändringar vidtagits, kan det, fastän 8 kap. 2 § rättegångsbalken icke kom att samtidigt undergå förändring, synas, som hade åtal för hädelse mot Gud bort af underrätt handläggas och afdömas i den för brottmål i allmänhet bestämda ordning, men än mera synes mig detta vara klart, sedan genom lag den 28 oktober 1887 strafflagens 7 kap. 1 § erhållit följande förändrade lydelse: 'Hvar som genom att häda Gud eller genom att lasta eller gäcka Guds heliga ord eller sakramenten åstadkommer allmän förargelse, straffas med fängelse i högst ett år eller böter.' Hädelse mot Gud är sålunda icke längre i och för sig belagd med straff, utan detta brotts straffbarhet är gjord beroende deraf att allmän förargelse åstadkommits. Efter nämnda lags tillkomst torde alltså med skäl kunna påstås, att stadgandet i 8 kap. 2 § rättegångsbalken att hofrätt skall döma om grof försmädelse mot Gud af sig sjelf förfallit, eftersom ett dylikt brott icke längre är i vår strafflag upptaget.

Likväl har, sedan åtal blifvit anställda med yrkande om ansvar enligt lagen den 28 oktober 1887, förfaringssättet hos särskilda domstolar blifvit väsentligen olika. En underdomstol, Malmö rådstufvurätt, hos hvilken sådant åtal tidigast anhängiggjordes, fann sig böra i vanlig ordning både handlägga och afdöma målet, och detta förfaringssätt blef af så väl kongl. hofrätten öfver Skåne och Blekinge som högsta domstolen godkändt. Andra underdomstolar hafva deremot ansett sig icke böra döma öfver dylika åtal, utan endast ransaka och öfverlemna afdömandet åt hofrätten, ja, en rådstufvurätt har till och med, om jag ej missminner mig, icke ens företagit ransakning utan att först hafva efter gjord hemställan till hofrätten undfått dess föreskrift derom. Äfven dessa underdomstolars sätt att behandla ifrågakomna mål har vunnit vederbörande hofrätts och högsta domstolens godkännande, hvadan således underdomstolarne synas hädanefter kunna välja hvilketdera förfaringssättet de helst vilja.

Då det väl ändock icke kan vara lämpligt att åtal rörande lika beskaffade förbrytelser af olika domstolar, eller möjligen af samma domstol vid olika tillfällen, på olika sätt handläggas, och då skäl icke torde förefinnas att för nu omförmälda måls behandling bibehålla en undantagslagstiftning, tillåter jag mig hemställa, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 5 mom. af rättegångsbalkens 8 kap. 2 § samt, derest för vinnande af angifna ändamålet så skulle anses behöfligt, äfven här ofvan omnämnda föreskrift i kongl. kungörelsen den 24 januari 1781 varda till all kraft och verkan upphäfd.»

Herr *Claëson*, hvilken till stöd för sin motion åberopar hufvudsakligen samma skäl, som af herr Ahlström anförts, föreslår, att Riksdagen behagade för sin del besluta upphäfvande af den i 8 kap. 2 § rättegångsbalken förekommande bestämmelse, att hofrätt eger att döma öfver grof försmädelse mot Gud och hans heliga namn, när underrätt förut derom ransakat.

På de af motionärerne i ämnet anförda skäl finner lagutskottet sig böra tillstyrka upphäfvande af den i 8 kap. 2 § 5 mom. rättegångsbalken förekommande bestämmelse, att hofrätt eger döma öfver mål angående grof försmädelse mot Gud och hans heliga namn, när underrätt först derom ransakat. Hvad beträffar den af herr Ahlström åberopade kungörelsen den 24 januari 1781, vill utskottet erinra, att denna kungörelse redan blifvit uttryckligen upphäfd genom ingressen till förordningen den 23 oktober 1860 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning.

Utskottet hemställer följaktligen,

att Riksdagen ville, med anledning af herrar Claësons och Ahlströms förevarande motioner, för sin del antaga följande

Lag

*angående upphäfvande af 8 kap. 2 § 5 mom.
rättegångsbalken.*

Häri genom förordnas, att stadgandet i 8 kap. 2 § rättegångsbalken, att hofrätt eger att döma öfver mål angående grof försmädelse mot Gud och hans heliga namn, när underrätt först derom ransakat, skall upphöra att gälla.

Stockholm den 4 februari 1890.

På laguskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.
